

BETEKENIS EN GEBRUIK IN 'n OMVATTENDE WOORDEBOEK

A.E. van Nickerk

Buro van die Woordeboek van die Afrikaanse Taal

Inleiding

'n Poging om die status van die leksikografie as studieterrin te bepaal, word veral deur twee perspektiewe beïnvloed. Aan die een kant is daar die leksikograwe wat hulle daarop beroem dat hulle 'n kunsvorm beoefen wat hom nie by die rigiede, objektiewe metodiek van die moderne linguistiek kan neerlê nie. Gove (1967:7) verwoord dié standpunt soos volg:

"Lexicography is not yet a science. It may never be. It is an intricate and subtle and sometimes overpowering art, requiring subjective analysis, arbitrary decisions, and intuitive reasoning".

Aan die ander kant is daar die taalwetenskaplikes wat van die leksikograwe vereis dat hulle hantering van veral die betekenis van leksikonitems, die onderliggende taalteoretiese fondament weerspieël. Weinreich (1964:408) spreek hom in sy kommentaar op Webster's Third New International Dictionary of the English Language ondubbelsinnig hieroor uit:

"It is disconcerting that a mountain of lexicographic practice such as an unabridged dictionary of English should yield no more than a paragraph-sized molehill of lexicological theory".

Die genoemde standpunte wat oënskynlik ligjare van mekaar verwyderd lê, hoef nie noodwendig onversoenbaar te wees nie. Terwyl daar in 'n toenemende mate vanuit die taalteorie voorstelle kom van hoe daar op 'n wetenskaplike manier met die leksikon omgegaan kan word, is daar ook van die kant van leksikograwe 'n bereidwilligheid om dié insigte toe te pas en woordeboeke op 'n suiwer teoretiese grondslag te plaas.

Met dié gedagte as uitgangspunt word daar na 'n bepaalde leksikografiese probleem, naamlik die hantering van *betekenis* en *gebruik* gekyk, ten einde te bepaal hoe en waar die taalwetenskaplike en dié leksikograaf mekaar die hand kan reik. Die voorbeeldmateriaal is meestal gebaseer op ongepubliseerde manuskrip van die Woordeboek van die Afrikaanse Taal en kan nie as 'n aanduiding van wat in 'n volgende WAT-deel gaan verskyn, beskou word nie. Die definisies is konsepdefinisies wat aan redaksionele bewerking onderworpe is.

Die begrip "omvattend" slaan hier op enige woordeboek — nie noodwendig die WAT nie — waarbinne *betekenis* en *gebruik* in hul wydste omvang gehanteer word. Daar word terselfdertyd daarmee rekening gebou dat 'n gerigtheid op omvattende inligtingsoordrag maklik

tot 'n ensiklopediese benadering kan lei, soos Gouws (1989:69) en andere al by verskeie geleenthede tereg gewaarsku het.

Probleemstelling

In die proses om die sin of waardes wat deur taal vergestalt word, te verwoord, kom die leksikograaf voor allerlei probleme te staan. Een van die sleutelprobleme wat haas onoorkoomblik lyk, is die onderskeid tussen *betekenis* en *gebruik*.

Tussen 'n nuwe polisemiese waarde, aan die een kant, en die toepassing van 'n bepaalde betekenis in een of meer kontekste, aan die ander kant, lê 'n grys gebied waaroor die woordeboekgebruiker uitsluitel wil hê. Dit is die verantwoordelikheid van die leksikograaf om sy woordeboekartikel só te struktureer dat hy nie betekenisonderskeidings miskyk en tot gebruike verskraal nie, maar terselfdertyd ook nie gebruike segmenteer as synde dit betekenis nie.

Hierdie dilemma waarin die leksikograaf hom bevind, word vererger deur die feit dat hy — ooreenkomstig woordeboektradisie — slegs met twee kategorieë moet werk, naamlik *betekenis* (soos in die definisie verwoord) en *gebruik* (soos m.b.v. kollokasies, poëme en sitate aangedui). Daar kom egter dikwels grenswaardes ter sprake wat, afhangende van die perspektief van die beoordelaar, óf na die een, óf na die ander kant toe kan val. Dié relatiewe word teoreties deur onder andere die kognitiewe semantici onderskryf. Die kognitiewe semantiek gaan naamlik van die standpunt uit dat perseptuele kategorieë 'n prototipiese struktuur het, waarbinne sekere semantiese kenmerke meer opvallend is as ander en perseptuele kategorieë sonder duidelike grense in mekaar oorgaan. (Geeraerts 1986:189)

Die implikasie hiervan vir die leksikograaf is dat hy voorsiening moet maak vir semantiese waardes wat tussen twee polisemiese onderskeidings lê, maar nog nie tot 'n prototipiese kern ontwikkel het nie en dus ook nie in 'n woordeboek as 'n nuwe polisemiese waarde aangedui word nie. Wat hierdie onderskeiding betref, moet die leksikograaf dikwels op sy taalintuïsie staatmaak wat hom uiteraard aan genadlose kritiek blootstel.

Samewerking tussen leksikograaf en taalwetenskaplike

In die lig van die voorafgaande is dit noodsaaklik dat die leksikograaf 'n stel riglyne moet ontwikkel waarvolgens hy sy oordele kan vel. As hy ooreenkomstig dié riglyne handel, kan hy 'n konsekwente, verantwoordbare hanteringswyse verseker en nie alleen sy kritici trotseer nie, maar ook die gebruiker tevrede stel.

En dit is dan juis hier waar die wisselwerking tussen die leksikografie en die taalwetenskap op die voorgrond tree. Semantiese modelle, soos deur die taalwetenskaplikes ontwikkel, kan as

teoretiese basis dien vir die leksikografiese praktyk. Maar terselfdertyd kan die leksikografie ook die taalwetenskap verryk, deur die teoretiese modelle aan die praktyk te toets en 'n uitspraak oor die implementeerbaarheid daarvan, al dan nie, te maak.

Betekenis as primêre onderskeiding

Die leksikograaf werk in die eerste instansie met *betekenis*. Daarom is dit belangrik dat hy hom primêr daartoe moet verbind om *betekenis* te onderskei. In die meeste gevalle kan die leksikograaf by die definiëring van 'n leksikale item volstaan met een of meer definisies, afhange van die leksikale item monosemies of polisemies is. Daarnaas kan hy 'n lysing van 'n klompie verteenwoordigende voorbeelde verskaf. Laasgenoemde behoort só gekies te word dat hulle die verskillende gebruiksmoontlikhede ondubbelsinnig illustreer.

Omvattende gebruiksoordring

Die kognitiewe semantiek wat sedert die laat-sewentigerjare aansienlik veld gewen het, plaas die leksikale semantiek binne die kader van die menslike kennisorganisasie in 'n ruimer sin en gevolglik verval die tweedeling tussen rigiede betekenisbeskrywings en veranderlike, ensiklopediese wêreldkennis. (Geeraerts 1986:189) Laasgenoemde berus op 'n magdom ervarings — vir die doel van hierdie bespreking, veral ons kennismaking met leksikale items, soos hulle in die gesproke en geskrewe kontekste gebruik word — wat die inligtingsdigtheid van ons konseptuele geheue aansienlik verhoog.

Vir die leksikograaf wat die kennisstruktuur onderliggend aan leksikale items wil verwoord, is een van die vele implikasies van die kognitiewe benadering, dat hy die gebruiksmoontlikhede van 'n betrokke leksikale item so uitputtend as moontlik moet probeer weergee. Dit is nie heeltemal so 'n onrealistiese ideaal as wat dit met die eerste oogopslag lyk nie. Waar die leksikograaf oor 'n volledige, betroubare, empiries-verantwoordbare databasis beskik, sal hy in staat wees om 'n groot persentasie van die potensiële gebruikswyses te dek.

Boonop sou hy aansienlik ruimte kon bespaar deur van kollokasies gebruik te maak — te wete dié kategorie waarmee geïllustreer word dat sekere leksikale items in 'n bepaalde taal in noue semantiese samhang met ander voorkom; of duideliker gestel, dié verskynsel wat te make het met die semantiese en sintaktiese verbande wat leksikale items binne 'n bepaalde konteks met mekaar aangaan. (Carstens 1992:1 — 2)

Kollokasies is 'n inligtingstipe wat tot dusver in verklarende woordeboeke onderbenut is. Die leksikografiese waarde daarvan is nog nie duidelik genoeg uitgespel nie. Namate die prosiese struktuur en funksionering van kollokasies taalteoreties vasgelê word, kan leksikograwe dit sinvol aanwend om gebruik op 'n omvattende, maar terselfdertyd ekonomiese wyse te illustreer.

Strukturering van gebruiksevalle

Dit is juis die potensiaal van 'n leksikale item om in 'n verskeidenheid kontekste op te tree wat die leksikograaf soms laat voel dat hy — veral as hy gebruikersvriendelik wil wees — sodanige kontekste duidelikhedshalwe moet struktureer. Vergelyk in dié verband die WAT se hantering van die leksikale item **lekker**.

Bewens die definisie "Wat genot verskaf", word daar na die aanloop "■ I.d. volgende verbande", te kenne gegee dat die genoemde betekeniswaarde t.o.v. smaak; ander sintuie; asook die weersgesteldheid, omgewingstemperatuur of klimaat kan geld.

Waar hierdie toepassingsmoontlikhede onderskei en as sodanig gemerk word, het dit die bykomende voordeel dat funksiewisseling, veral by werkwoorde en byvoeglike naamwoorde, makliker georden kan word. 'n Klassifikasie van gebruiksmoontlikhede is byvoorbeeld by die byvoeglike naamwoord van waarde, omdat dit die ordening van bywoordelike gebruike vergemaklik. By **lekker** se toepassings (1) en (2) is daar na die aanloop "■ Ook byw.", telkens die voorbeeld gegee wat in die betrokke konteks inpas. By toepassing (1) sou daar byvoorbeeld kon gestaan het: "Batteryhoenders smaak nie so lekker vars soos plaashoenders nie." en by toepassing (2) "Die kat se pels voel lekker sag."

Of daar werklik regverdiging daarvoor is om in sekere gevalle 'n strukturering van gebruiksmoontlikhede te gee, terwyl dit in ander gevalle nie gedoen word nie, bly 'n ope vraag. Een van die groot probleme wat sodanige hantering van gebruiksevalle skep, is dat die woordeboekgebruiker die foutiewe afleiding kan maak dat dit ook 'n tipe betekenisverdeling veronderstel. Uit die argumente wat volg, behoort verder te blyk dat die leksikografiese hantering van gebruiksonderskeidings vra om 'n omsigtige benadering.

Verwarring t.o.v. definisie en aanloop

Waar sommige gebruiksevalle in die woordeboekartikel as toepassings gemerk en selfs genommer word, kan die leksikograaf maklik fouteer deur gebruiksmoontlikhede per definisie as 'n stuk betekenis aan te bied. Hiermee mislei hy die gebruiker. By telik is die WAT-definisie "Wat onaangenaam of ongunstig is en ... negatief ervaar word" aanvanklik foutiewelik aangevul met variasiedefinisies na die aanloop "■ I.d. volgende verbande". By die eerste toepassing staan daar "Onaangenaam om te sien; met 'n onaantreklike of afstootlike voorkoms", by die tweede toepassing "Onaangenaam om te hoor; met 'n onwelluidende klank", by die derde toepassing "Onaangenaam a.g.v. afkeurenswaardige of onbehoorlike of onbetaamlike gedrag of hoedanighede", ens. Die bewoording by (1), (2) en (3) kan vervang word met "t.o.v. gesig", "t.o.v. gehoor", "t.o.v. gedrag of hoedanighede", ens., ten einde daarvan die toepassings te maak wat dit wel is.

Dit moet duidelik uit die leksikograaf se formulering blyk dat dit hier gaan om die toepassing van 'n bepaalde betekeniswaarde op 'n spesifieke saak, terrein, periode, ens. Met die aanloopie "t.o.v." kan die gebruikseer vasgepen word. Omgekeerd, waar die leksikograaf nie met behulp van "t.o.v." die gewenste gebruiksonderskeiding kan maak nie, moet hy begin wonder of hy nie met 'n nuwe betekenisonderskeiding te make het en dus opnuut moet begin definieer nie.

Polisemiese onderskeidings n.a.v. plus- en minuswaardes

Word die leksikograaf met 'n leksikale item gekonfronteer wat in 'n groot verskeidenheid kontekste kan optree, moet hy hom allereers afvra of die legio "gebruike" nie juis die ontwikkeling van nuwe polisemiese onderskeidings sinjaleer nie.

Dié gedagte sluit aan by wat Landheer (1991:54 — 57) in sy artikel "Textsemantiek en Lexicale semantiek" oor *betekenis* en *gebruik* te sê het. Hy bepleit 'n relativering van die eensydige siening dat alleen die betekenis van 'n leksikale item deurslaggewend is vir die betekenis van 'n sin of groter konteks. Landheer (1991:55) wys daarop dat 'n noukeurige ontleding van die teks en sy pragmaties-semantiese konteks, dit vir ons moontlik maak om die betekenis van leksikale items te bepaal en te verklaar. Na aanleiding hiervan spreek hy kritiek uit teen Geeraerts (1989) se beklemtoning van "wat er in een woord zit", omdat daar na sy mening ook veel in die konteks of situasie sit.

Die taalwetenskap bied die leksikograaf 'n verskeidenheid meganismes wat hy kan aanwend om polisemiese betekeniswaardes te isoleer. Hier word net na enkele verwys.

Ten einde te bepaal of hy met 'n nuwe polisemiese onderskeiding, al dan nie, te make het, kan die leksikograaf byvoorbeeld die vervangingsbeginsel toepas. Sodoende kan hy agterkom of daar betekenismatig iets aan die oorspronklike betekenis toegevoeg, of iets daarvan weggelaat is. Deur *lotery* te definieer as "Handeling of proses van te loot", maak die leksikograaf voorsiening vir gebruike soos die volgende: "Geen lotery sal by die basaar toegelaat word nie. Hulle wou met 'n lotery geld vir die nuwe skoolsaal insamel, ens." Kom hy by 'n geval soos die volgende: "Ek het 'n lotery gewen", klop die definisie nie meer nie en is moet hy 'n nuwe polisemiese onderskeiding maak.

Ook komponentontleding kan met vrug as onderskeidingsmedium gebruik word, solank die leksikograaf in gedagte hou dat daar sekere beperkings aan verbonde is. Hy kan byvoorbeeld nie sy definisie uitsluitlik op die geabstraheerde semantiese komponente bou nie.

Verder beklemtoon Landheer (1991:60 — 63) die waarde van "hedges" (woorde of frases wat die betekenis van die leksikale item wat deur hulle bepaal word, relativeer). Wanneer 'n mens byvoorbeeld sou sê: "Jy is darem 'n regte bobbejaan!", is *regte* die "hedge" waarmee die *disjunkte*

betekeniswaarde van *dobbejaan* geaktiveer word. Tautologieë soos byvoorbeeld, "n Afspraak is 'n afspraak", waarmee te kenne gegee word dat 'n afspraak iets heiligs is wat nagekom behoort te word, het volgens Landheer (1991:64) ook waarde as onderskeidingsmeganisme.

Die leksikograaf moet dus, veral met behulp van die sinjale wat die taalwetenskaplikes tot sy beskikking stel, op die uitkyk wees vir plus- of minuswaardes wat op 'n betekenisverruiming of betekenisverenging dui.

Die genoemde wysigings lei dikwels tot 'n figuurlike verdieping wat so ver van die oorspronklike betekeniswaarde verwyderd lê dat dit as 'n aparte betekenisonderskeiding gereken kan word. Ondersteuning hiervoor kry ons vanuit die kognitiewe semantiek waarbinne daar aanvaar word dat 'n leksikale konsep 'n betekenispotensiaal het wat méér is as die som van alle geregistreerde gebruikswyses van 'n betrokke leksikale item. Die semantiese vermoë van die individuele taalgebruiker maak dit naamlik vir hom moontlik om leksikale items op nuwe, as 't ware "ongehoorte" wyses te gebruik. Deur die afwykende gebruiksmoontlikhede te weerspieël, maak die leksikograaf — om Landheer (1991:55) se terminologie te gebruik — nie alleen vir *bestaan*de nie, maar ook *bestaan*bare betekenisse voorsiening.

Die leksikograaf moet daarteen waak dat semantiese inligting wat vanuit die konteks saamgesels, hom op 'n dwaalspoor plaas. Hy moet versigtig wees om nie algeu te aanvaar dat kontekstueel bepaalde betekenisaspekte ook inherente woordbetekenisse is nie. Dit is dan ook hierteen dat Ruhl (1989) in sy publikasie *On Monosemy: A Study in Linguistic Semantics* waarsku wanneer hy leksikograwe daarvan beskuldig dat hulle té maklik aanvaar dat elke leksikale item noodwendig 'n polisemiese betekenisstruktuur het. Hierdie "overspecification" moet vermy word.

Sinonimie en antonimie as onderskeidingskriteria

Landheer (1991:59) temper die genoemde beskuldiging van Ruhl wanneer hy daarop wys dat betekenisverhoudings soos sinonimie en antonimie, subtiele aanduidings kan gee van die fynere betekenisshakerings van 'n betrokke leksikale item — 'n waarneming wat vir die leksikograaf van groot waarde kan wees.

Die verskillende polisemiese waardes van een en dieselfde leksikale item het dikwels verskillende sinoniem- of antoniemwaardes, maar dieselfde geld nie ten opsigte van verskillende toepassings nie.

Wat wel waar is, is dat die konteks waarbinne 'n betrokke leksikale item gebruik word, kan bepaal watter sinoniem- of antoniemwaarde ter sprake kom. Dit sou dus nie juis wees om by toepassings wat konteksleiding verskaf, betekenisverbande soos sinonimie en antonimie aan te dui nie. 'n Vergelyk-verwysing sou desnoods in dié gevalle gebruik kon word.

By *lekker* word "t.o.v. smaak" en "t.o.v. reuk" as toepassings gemerk en "smaaklik" (vgl. "Die kos proe smaaklik.") en "geurig" (vgl. "Die kruietee ruik geurig.") sou byvoorbeeld in die genoemde kontekste as gedeeltelik sinoniem aan *lekker* beskou kon word. Dit beteken nie noodwendig dat *lekker* polisemiese onderskeidings behoort te hê nie. Wat vir die sintuie aangenaam is, bly *aangenaam*, of dit nou op smaak of reuk slaan.

By *lektor* lees die definisie: "Dosent aan 'n tersiêre onderwysinrigting, veral 'n universiteit, wat nie die status van 'n professor het nie; ook soms, iem. wat ander gevorderde of gespesialiseerde onderrig gee". Met die voorbeeldmateriaal word aangedui dat *lektor* eerstens t.o.v. 'n manlike of vroulike persoon gebruik kan word, maar tweedens uitsluitlik op 'n manlike persoon dui. In *Afrikaanse Sintaksis* onderskei Ponelis (1979:19) in dié verband tussen die generiese en eksemplariese gebruik van 'n betrokke leksikale item.

Word met *lektor* manlike én vroulike persoon bedoel (vgl. "n Lektor se salaris vergelyk swak met dié van iemand in die privaatsektor."), het dié betrokke leksikale item geen antoniem nie. Word *lektor* slegs op 'n manlike persoon van toepassing gemaak (vgl. "Ons lektor rig Dagbreek se rugbyspan af."), staan dit teenoor *lektrese*. Antonimie is in die laasgenoemde geval deur die gebruikseer bewerkstellig, maar die aanwesigheid daarvan impliseer nie noodwendig 'n nuwe polisemiese onderskeiding nie. Of 'n lektor manlik of vroulik is, verander nie aan die kernbetekenis daarvan nie. Manlik en vroulik is hier bloot gebruiksonderskeidings.

Uit die genoemde argumente blyk dit dat sinonimie en antonimie nie as absolute maatstawwe beskou kan word om tussen *betekenis* en *gebruik* te onderskei nie.

Oorganklikheid en onoorganklikheid

Oorganklikheid en onoorganklikheid bring ook hul kwota probleme mee. Daar kan gefouteer word deur die oorganklike en onoorganklike vorm van een en dieselfde werkwoord as aparte betekenisonderskeidings te hanteer. Die konteks waarbinne 'n bepaalde werkwoord optree, bepaal of hy oorganklik sal wees of nie. By *lek* waar dié onderskeid aanvanklik as 'n semantiese onderskeid gehanteer is, is later met een definisie, naamlik "Deur 'n ongewenste opening, swak plek, ontoereikende isolasie, e.d. voortdurend op betreklike klein skaal (laat) ontsnap of binnedring", volstaan. Voorbeeldmateriaal soos "Die geut lek as dit reën." en "As die sak begin mielies lek, moet die boer dit toewerk.", kan gebruik word om oorganklikheid en onoorganklikheid te illustreer.

Kunsmatige sambreeldefiniëring

As die definisie wat as uitgangspunt geneem word, te wyd gestel is, is dit moontlik om feitlik alle betekenisonderskeidings verkeerdelik as gebruike onder so 'n oorkoepelende of

sambreeldefinisie saam te vat. 'n Definisie wat te veel verkap is, lei weer daartoe dat die leksikograaf polisemiese onderskeidings maak wat nie bestaan nie. Iewers tussen die genoemde pole moet die leksikograaf 'n goue middeweg vind.

By lêplek is alles aanvanklik so resloos ingedeel dat die betekenis tot so 'n kunsmatige sambreeldefinisie verskraal is. Die definisie lui: "Plek waar iem. of iets woon of hou" en die toepassings "t.o.v. plek waar mense tydelik bly" en "t.o.v. plek waar iem. gedurig, soms tot vervelens toe hou; dikw. m.d. doel om leeg te lê of kwaad te doen" behoort aparte betekenisonderskeidings te gewees het.

By lentefees is die definisie "Fees waarmee die begin v.d. lente gevier word" ook 'n sambreeldefinisie met "(1) T.o.v. die tradisionele godsdienstige fees" en "(2) T.o.v. die moderne sosiale geleentheid" verkeerdelik as gebruiksonderskeidings. In dié geval is 'n polisemiese onderskeid geregverdig. Wat aanvanklik 'n godsdienstige fees was, is later gesekulariseer en daar is van twee verskillende tipes feeste sprake. Sodanige hantering sal boonop die leksikograaf se taak vergemaklik wanneer hy lentrekoningin in terme van lentefees wil definieer. Die gebruik om 'n lentrekoningin te kies kom slegs by die skulêre fees voor en as lentrekoningin verklaar word met "Skoonheidskoningin wat by die lentefees gekies word", sal eksplisering van betekenis nodig wees. Dit moet in terme van betekenis- en nie gebruiksonderskeidings nie, gedoen word.

Presisering van betekenis met "meer bep." en "veral"

Die bewoording "meer bepaald" en "veral" word meermale gebruik om in 'n definisie aan te dui dat die betrokke leksikale item, alhoewel dit iets algemeens beteken, eintlik 'n meer spesifieke betekeniswaarde het. In die terminologie van die kognitiewe semantiek sou dit daarop neerkom dat sommige betekeniskenmerke van 'n leksikale item 'n groter relevansie het as ander, maar dat hulle medebepalend is om die perseptuele kategorie van die leksikale item te omskryf. (Geeraerts 1986:195)

By lot lui die definisie byvoorbeeld "Handeling of proses van te loot; meer bep., godsdienstige handeling waarmee die beslissing van God gevra word". En by lêhok "Hok vir lêhenne of ander pluimvce wat vir lêdoeleindes aangehou word; veral, lêkou". Streng gesproke word daar met dié formulerings geïmpliseer, "nie dit nie, maar eintlik iets anders", en in dié opsig verteenwoordig dit twee definisies in een.

Waar die leksikograaf voel dat hy "meer bep." of "veral" in sy definisie moet inbou, moet hy beseef dat daar heel waarskynlik van twee betekenisonderskeidings sprake is. As hy sy sitate kan skei, is dit beter om liewer die polisemiese waardes apart te hou. Alleen by gevalle waar die sitate moeilik skeibaar is — soos wanneer 'n bepaalde betekenismoment as 't ware onderweg is na 'n

nuwe polisemiese waarde — en die onderskeid tussen *betekenis* en *gebruik* vervaag, is "meer bep." en "veral" geregverdig.

Slot

Absolute maatstawwe vir die onderskeid tussen *betekenis* en *gebruik* kan kwalik neergeleë word. Betekenis is té kompleks om in waterdige kompartemente ingedcel te word en die leksikograaf het met 'n dinamiese taal te make wat sy bakens voortdurend verskuif. Dit beteken nie dat die leksikograaf die belangrikheid van taalwetenskaplike insigte kan versmaai nie.

Om die geloofwaardigheid van die leksikografie as gesaghebbende studieterrrein te verseker, kan die leksikograaf nie anders as om sy "natuurlike" aanvoeling aan die taalteorie te toets nie. Hy moet hom van verskeie taalwetenskaplike modelle bedien en met 'n gesonde kritiese ingesteldheid uit elkeen dit probeer haal wat hom in sy hantering van leksikografiese probleme, 'n fraksie nader aan die waarheid kan bring. Dán kan die leksikografie op wetenskaplikheid aanspraak maak en is dit nie nodig om swak leksikografiese praktyk te probeer vergoelik deur dit as "kuns" af te maak nie.

BIBLIOGRAFIE

- CARSTENS, A. 1992. Kollokasies: vrye verbindings of lekseme? *Suid-Afrikaanse Tydskrif vir Taalkunde*, 10(1): 1—11.
- GEERAERTS, D. 1986. *Woordbetekenis — Een overzicht van de lexicale semantiek*. België: Acco.
- GEERAERTS, D. 1989. *Wat er in een woord zit — Facetten van de lexicale semantiek*. Leuven: Peeters.
- GOUWS, R.H. 1989. *Leksikografie*. Pretoria, Kaapstad: Academica.
- LANDHEER, R. 1991. Tekstsemantiek en lexicale semantiek. *Jaarboek van de Stichting Instituut voor Nederlandse Lexicologie*: 53—66.

<http://spilplus.journals.ac.za/>

357

PONELIS, F.A. 1979. *Afrikaanse Sintaksis*. Pretoria: Van Schaik.

RUHL, C. 1989. *On Monosemy. A Study in Linguistic Semantics*. New York: State University of New York Press.